
OSMANLI
SARAY DÜĞÜNLERİ ve ŞENLİKLERİ

4-5

LEBİB SÛRNÂMESİ
HÂFİZ MEHMED EFENDİ (HAZİN) SÛRNÂMESİ
ABDİ SÛRNÂMESİ
TELHÎSÜ'L-BEYÂN'IN SÛRNÂME KISMI

OSMANLI
SARAY DÜĞÜNLERİ ve ŞENLİKLERİ

4-5

LEBİB SÛRNÂMESİ
HÂFİZ MEHMED EFENDİ (HAZİN) SÛRNÂMESİ
ABDİ SÛRNÂMESİ
TELHÎSÜ'L-BEYÂN'IN SÛRNÂME KISMI

HAZIRLAYAN:
Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

İstanbul 2011

Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

1953 yılında doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Amasya’da yaptı. 1978 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden mezun oldu. Sekiz yıl muhtelif liselerde “Edebiyat Öğretmeni” olarak görev yaptıktan sonra 1986 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde “Araştırma Görevlisi” olarak göreve başladı. 1987 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde “Yüksek Lisans”ını, 1990 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Doktora eğitimini tamamladı. Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde 1991 yılında Yrd. Doç. Dr., 1994 yılında Doç. Dr., 1999 yılında Prof. Dr. oldu. Halen aynı bölümde Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı olarak görev yapmaktadır.

Yazarın Divan Edebiyatı, Osmanlı Tarihi ve Kültürü konularında muhtelif bilimsel dergilerde yayımlanmış çok sayıda araştırma ve incelemesi ile elinizdeki eserin dışında yirmi iki (22) kitabı bulunmaktadır.

Yayımlanmış Eserleri

- 1- Osmanlı Saray Düşünleri ve Şenlikleri III - Vehbî Sûrnâmesi (Sûrnâme-i Hümâyûn), Çamlıca Basım Yayın Sarayburnu Kitaplığı, İstanbul 2009, 407 s.
- 2- Osmanlı Saray Düşünleri ve Şenlikleri II - İntizâmî Sûrnâmesi (Sûrnâme-i Hümâyûn), Çamlıca Basım Yayın Sarayburnu Kitaplığı, İstanbul 2009, 636 s.
- 3- Sivaslı Gulâmî Dîvânı, Asitan Yayınları, Sivas 2009, 240 s.
- 4- Osmanlı Saray Düşünleri ve Şenlikleri I - Manzum Sûrnâmeler, Çamlıca Basım Yayın Sarayburnu Kitaplığı, İstanbul 2009, 840 s.
- 5- Türk Edebiyatında Hamseler ve Subhî-zâde Feyzî’nin Hamsesi, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2008, 593 s.
- 6- Mihrî Hâtun Divanı, Ankara 2007, 400 s.
- 7- Sıdkî Paşa, Gazavât-ı Sultân Murâd-ı Râbî’ (IV. Murad’ın Revan Seferine Dair), Kitabevi Yayınları, İstanbul 2006, 154 s.
- 8- Bursalı İffet Divanı, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2005, 130 s.
- 9- Es’ad Efendi, Üss-i Zafer (Yeniçeriliğin Kaldırılmasına Dair), Kitabevi Yayınları, İstanbul 2005, 230 s.
- 10- Antepî Aynî Divanı, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2004, 544 s.
- 11- Argo Kitabı, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2004, 336+40 s.
- 12- Leylâ Hanım Dîvânı, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2003, 360 s.
- 13- Aynî - Sâkînâme, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2003, 352 s.
- 14- Mehmed Cemâleddin, Osmanlı Tarih ve Müverrihleri, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2003, 150 s.
- 15- Şeref Hanım Dîvânı, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2002, XI + 560 s.
- 16- Osmanlı Edebiyat - Tarih - Kültür Makaleleri, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2000, 636 s.
- 17- Gelibolulu Âlî, Riyâzü’s-Sâlikîn Mesnevîsi, (İ. H. Aksoyak ile), Sivas 1998, 229 s.
- 18- Letâ’if-i Hoca Nasreddin, (B. Paçacıoğlu ile), Sivas 1996, 210 s.
- 19- Haşmet Külliyyâtı (Divan, Senedü’ş-Şu’arâ, Vilâdet-nâme, İntisâbü’l-Mülûk) (İ. H. Aksoyak ile), Sivas 1994, 474 s.
- 20- Zâtî Süleymân Efendi, Dîvân ve Sevânihu’n-Nevâdir Fî Ma’rifeti’l-Anâsır Mesnevîsi, Sivas 1994, 175 s.
- 21- Pendnâme-i Zarîfî, Sivas 1994, 101 s.
- 22 - Mehmed Sirâceddin, Mecma’-ı Şu’arâ ve Tezkire-i Üdebâ, Sivas 1994, 124 s.

OSMANLI
SARAY DÜĞÜNLERİ ve ŞENLİKLERİ

4
LEBİB SÛRNÂMESİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
1- SÛRNÂME MÜELLİFİ LEBİB	11
2- NÜSHA TAVSİFİ	14
3- MİHRİMÂH SULTAN	14
4- DÂMAD MEHMED SA‘İD PAŞA	16
5- DÜĞÜNÜN ÖZETİ	17
6- NİŞAN ALAYI	36
7- CİHÂZ (ÇEYİZ) ALAYI.....	37
8- GELİN ALAYI.....	38
9- SÛNNET TÖRENİ.....	39
10- ŞEHZÂDELERLE SÛNNET EDİLENLER ve BUNLARIN SAYISI	41
11- DÜĞÜNE DAVET EDİLEN ESNAF TEŞKİLATLARI.....	43
12- CAMBAZLARIN GÖSTERİLERİ	44
13- MUSİKİ, RAKKASLAR ve OYUNCU KOLLARI.....	47
14- ATEŞ İŞLERİ.....	48
LEBİB SÛRNÂMESİ‘NİN METNİ	51
ŞAHİS İSİMLERİ İNDEKSİ	197
YER İSİMLERİ İNDEKSİ.....	267

ÖNSÖZ

“Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri” serisinin dördüncü kitabı olan “Lebîb Sûrnâmesi”, Padişah İkinci Mahmud’un kızı Mihrimâh Sultan ile Bahr-i Sefîd Boğazı muhafızı Ferîk Mehmed Sa’îd Paşa’nın evlenme düğününü; ayrıca Sultan İkinci Mahmud’un şehzadeleri Abdülmecid ile Abdülaziz’in sünnet düğünlerini anlatmaktadır. Bu düğünler ve muhtevası, düğüne bizzat davet edilen ve her iki düğünü de başından sonuna kadar bizzat izleyen, o günlerde Tersâne-i Âmire Müdürlüğü ve Harîr Nâzırlığı görevlerinde bulunan, aynı zamanda önemli bir şair, bilgin ve devlet adamı olan Mehmed Lebîb Efendi tarafından anlatılmıştır. Lebîb Efendi’nin yazdığı bu Sûrnâme’ye göre o günlerde yirmi iki yaşlarında olan Mihrimâh Sultan’ın Mehmed Sa’îd Paşa ile evlenmesi vesilesiyle yapılan düğün dokuz gün kadar sürmüştür; on üç yaşlarındaki Şehzâde Abdülmecid ile altı yaşlarındaki Şehzâde Abdülaziz’in sünnet düğünleri ise sekiz gün kadar sürmüştür. Mihrimâh Sultan’ın evlenme düğünü 28 Nisan 1836 tarihinde Çarşamba günü başlayarak 9 gün devam etmiş ve 6 Mayıs Perşembe günü sona ermiş; şehzadelerin sünnet düğünü ise 11 Mayıs 1836 Salı günü başlayarak 8 gün devam etmiş ve 18 Mayıs 1836 Salı günü sona ermiştir.

Padişah şehzadelerinin sünnet düğünleriyle kızlarının evlenme düğünleri hakkında yazılan Sûrnâmeler, anlattıkları ve önem verdikleri konular açısından farklılıklar göstermektedir. Her Sûrnâme yazarı kendince önem verdiği konuları ön plana çıkarıp düğün süresince cereyan eden diğer konulara fazla değinmemişler veya o konulardan özetle bahsetmişlerdir. Dolayısıyla her Sûrnâme yazarının üslubu ve yer verdiği konular farklı olmakta, birinin ağırlık verdiği bir konuya diğeri pek önem vermemekte, eserinde de fazla yer ayırmamaktadır. Lebîb Sûrnâmesi’nin özelliği ise düğüne ve düğün süresince verilen ziyafetlere davet edilenlerin isimlerinin ön plana çıkarılmasıdır. Bu Sûrnâme’de İstanbul içinden ve taşradan düğüne davet edilen “sadrazam, şeyhülislam, Anadolu ve Rumeli kazaskerleri, vezirler, paşalar, defterdarlar, kadılar, müderrisler, şeyhler, paşalar, mutasarrıflar, mütesellimler, muhassıllar, imamlar, hatipler, müezzinler, hâfızlar, hattatlar, mektep hocaları, hâfız-ı kütüpler, türbedârlar, askerî erkân (binbaşı, ferîk, miralay, mîrlivâ vb.), kâtipler, müstahdemler, muhtelif kalemlerde görevli halîfeler, gemi kaptanları, esnaf kethudâları, gayr-i müslim esnaf kethudâları, İstanbul’da bulunan yabancı devletlerin sefirleri, hatta şehzadelerle beraber sünnet edilen devletin ileri gelenlerinin çocukları vs.” şahısların

isimleri tek tek sayılmakta, künyeleri verilmekte, o tarihte hangi görevde buldukları da bir bir işaret edilmektedir. İşte bu yönüyle Lebîb Sûrnâmesi diğer Sûrnâmelerden farklılık arz etmektedir. Bu Sûrnâme'deki bilgilerden yola çıkılarak o devirde Osmanlı'nın devlet görevlilerini en küçük ayrıntısına kadar tespit etmek mümkündür. Bu eserin diğer önemli bir özelliği de Sûrnâme metni içerisinde geçen "câmi, medrese, mahalle, tekke, dergâh, türbe, köşk, saray, sâhilhâne, hamam vs." gibi mekan isimleridir. Bu mekan isimleri de en ince ayrıntısına kadar bu eserde verilmiştir.

Lebîb Sûrnâmesi'nin bilinen tek nüshası vardır. Biz, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 6097 numarada bulunan bu nüshanın transkripsiyonlu metnini vererek sonuna da yukarıda belirttiğimiz şahıs ve mekan isimlerini gösteren çok ayrıntılı bir indeks ekledik. Düğünün geniş bir özetini verdik, ayrıca bu eserde ön plana çıkan konulardan "Nişan, Çeyiz ve Gelin Alayı", "Âteş İşleri, Cambazların Gösterileri, Düğüne Davet Edilen Esnaf Teşkilatı, Mûsiki ve Oyuncu Kolları, Sunnet Töreni vb." konuları başlıklar halinde detaylı bir şekilde inceledik.

Muhteşem bir düğün ve şenliği anlatmasının yanında Osmanlı'nın 1836 yılındaki panoramasına ve o dönemdeki devlet görevlilerine de önemli ölçüde ışık tutan bu önemli eseri, "Sarayburnu Kitaplığı" çerçevesinde "Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri" serisinin dördüncü kitabı olarak yayımlayan Çamlıca Basım Yayın mensuplarına minnet ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Ocak 2011 - SİVAS